

Transkribering: BAKOM BOKHYLLAN Podd #12 – Att plugga med hela kroppen

-Bakom bokhyllan.

Anslag, blandade röster:

-Det som är samma för oss alla egentligen det är att vi använder mindre av våra sinnen, av våra kroppar, när vi hanterar digitala resurser.

-Man, faktiskt tänker med hela kroppen snarare än med bara hjärnan. När man läser så enligt embodied cognition så ingår ungefär samma processer i kroppen som när man faktiskt erfar saker i världen.

Pgm-ledare:

Välkomna till Stockholms universitetsbiblioteks podd Bakom bokhyllan som i det här tolfte avsnittet ska ägna sig åt läsminnet vid djupläsning av digitala texter. Vi möter en läsforskare från Stockholms universitet som är inte helt överens med e-boken. Och så möter vi studenten Jaschar Bigonah igen. Ja, Jaschar kunde vi ju höra här i Bakom bokhyllan i sjätte avsnitt när vi jämförde läsplattan med den vanliga tryckta boken och då berättade Jaschar bland annat det här.

Jaschar Bigonah:

Jag föredrar bok alltså vanliga bok. Jag föredrar att läsa på papper framför att läsa på skärm. Varför? Framför allt är det väl just det här med ökad läsbarhet och så att jag upplever att jag får mycket bättre överblick över det material jag har liksom läst in och sen tycker jag mig ana någon sorts, alltså när jag kollar på mina studieresultat så där att jag presterar bättre när jag har haft papper framför mig jämfört med när jag har läst på skärmar. Någonting att jag kanske kommer ihåg litteraturen bättre eller, jag är inte 100 där alltså. Men jag upplever att det är någonting som...

Jag har svårare att prestera till exempel på hemtentor och även på vanliga tentor när har läst, använt mycket elektroniskt material.

Pgm-ledare:

Ja, hur står det till med läsminnet när vi jämför den elektroniska texten med den tryckta fackboken? Det ska läsforskaren Anezka Kuzmicova berätta om för oss.

Anezka, som är postdoktoral forskare vid Institutionen för kulturestetik vid Stockholms universitet bor idag i den engelska orten Bristol. Så min intervju med henne sker med hjälp av Zoom över internet.

Anezka har varit i forskarvärlden i tio år nu och har under långa perioder forskat

tvärvetenskapligt tillsammans med andra forskare från t.ex. Danmark inom en forskningsinriktning hämtad ur kognitionsvetenskapen som kallas för embodied cognition.

Anezka Kusmucova:

Det är en inriktning inom kognitionsvetenskapen som går ut på att bredda ut kognitionsvetenskapen och att visa att man faktiskt tänker med hela kroppen snarare än med bara hjärnan. För fram till ungefär 1990-talet så var kognitionsvetenskapen väldigt enhetligt på det viset att man trodde att hjärnan var någon sorts centraldator som styrde resten av kroppen och resten av kroppen av de perifera delarna som händer och fötter och munnen traskade efter helt enkelt.

Medan embodied cognition går ut på att man visar hur det inte går att separera kroppen från hjärnan eller från tänkandet eller intellektet.

Så ett väldigt handgripligt exempel, ett exempel som förklarar hur jag började forska kring det här är ju språkförståelse när man läser. När man läser, enligt embodied cognition, ingår ungefär samma processer i kroppen som när man faktiskt erfar saker i världen. Så att när man läser ett konkret ord som till exempel citron eller vitlök eller hammare så kopplas substrat i hela kroppen in som simulerar direkt erfarenhet av den saken som man läser. Så att man, det kommer in sinnesupplevelser, eller inte upplevelser för man behöver inte medveten om det, men sinnesaspekter i språkförståelse.

Det är den delen av embodied cognition som gjorde att jag blev intresserad. Men man kan säga att det finns många andra sätt på vilka man kan säga att hela kroppen är inkopplad när man läser eller förstår språk och gör mening i mötet med världen.

Musik

Pgm-ledare:

Utifrån forskningsinriktningen embodied cognition har Anezka och hennes forskningsteam undersökt hur studenten presterar när de läser elektroniska texter på en multifunktionell läsplatta som till exempel en iPad.

I oktober 2018 publicerades deras studie på tidskriftssajten First Monday och den heter Decreasing Materiality from Print to Screen Reading. Men vad innebär då embodied cognition och vad har det med akademiska studier att göra?

Anezka Kusmicova:

De multifunktionella plattformen de förknippas om än omedvetet för oss med verklig sinnesstimulans. Man tittar på video från samma apparat på samma plats som man sedan läser och det kan leda till att när man faktiskt kopplar in sinnesföreställningarna på det medvetna planet på ett mera yttligt sätt när man läser. Dvs. man är inte lika redo att faktiskt

jobba med att föreställa sig saker när man läser från en läsplatta jämfört med när man läser från en tryckt bok som inte är förknippad med film- och musikklipp osv.

Pgm-ledare:

Ett annat sätt som påverkar vårt läsminne är att vi får mindre materiellt stöd för tänkandet när vi använder datorer och läsplattor eftersom den digitala texten inte är upplagd på ett fast sätt vilket gör att vi inte riktigt kan orientera oss var vi är i texten.

Anezka Kusmocova:

Det är inte lika lätt att tänka, nu ska jag hitta det här intressanta avsnittet som jag läste för en stund sedan och som låg ungefär i mitten av sidan ungefär i mitten av föregående kapitel och så vidare. Därför att texten glider ju.

Pgm-ledare:

En annan skillnad som Anezkas läsforskning visar är att händerna inte känner vikten av det fysiska pappret. Därför får vi svårt att orientera oss i den digitala texten på samma sätt som kroppen är van vid med en tryckt boken. Vi får helt enkelt svårt att uppfatta var vi är i boken och hur långt man kommit i texten som helhet.

Anezka Kusmicova:

På något vis så delegerar man tänkandet i kroppen utan att veta om det och kroppen blir då påverkad när man byter substrat alltså textstöd.

Så man kan säga då att hela kroppen med olika sinnen är med i den tryckta texten medan i den flytande digitala texten så är vi inte lika sinnesnärvarande och vi har heller inte till exempel det här taktila minnet att förhålla oss till.

Precis, alltså man får inte lika mycket hjälp utav de där yttre materiella faktorerna. Det får man inte.

Pgm-ledare:

Som vi tidigare berättat i Bakom bokhyllan så köper Stockholms universitetsbibliotek i första hand in digital litteratur när studenterna gör sina beställningar medan forskarna kan välja när de beställer mellan den tryckta boken eller e-boken. Anledningen till bibliotekets digitala införskaffande beror främst på att e-boken inte tar någon fysisk plats i bibliotekets samlingar och den digitala litteraturen också tillgänglig på ett helt annat sätt än den fysiska boken.

Sedan är det också så att förlagen heller inte alltid publicerar böckerna i tryckt form längre.

När det gäller Anezka Kuzmicova och hennes forskningsteam så baseras alla deras undersökningar på studenter som fått använda multifunktionella läsplattor som t.ex. iPad eftersom så får verkar använda den renodlade läsplattan som till exempel Amazon och Adlibris säljer.

Anezka Kusmicova:

Orsaken till att jag inte har forskat så mycket på läsplattor som sådana, alltså Kindles och så där, är att det finns faktiskt data som tyder på att det är väldigt få som använder dem. Knappt någon som gör det. Några kolleger och jag har till exempel nyligen kört en studie i Danmark där vi gjorde en enkät bland alla som jobbar inom biblioteksväsendet i Danmark. Samt bibliotekariestudenter. Vi frågade dem hur de läser, vilka genrer de läser, på vilka medier och så vidare och vi kom fram till att trots att Danmark är ett relativt rikt land där man kan ha råd med att skaffa sig ungefär hur många olika prylar som helst så är det knappt några som läser på läsplattor. Även om det folk som faktiskt jobbar med digital text och som läser för jobbet väldigt extensivt osv.

Så det är därför jag inte ens pratar om läsplattor.

Pgm-ledare:

Men när det gäller de multifunktionella läsplattorna som till exempel en iPad så menar läsforskaren Anezka Kuzmicova spontant utan forskningsstöd för sin uppfattning, att iPad med alla dess möjligheter till olika aktiviteter ger användaren en form av informationsöverlastning som påverkar djupläsningen av digitala texter negativt.

Anezka Kusmicova:

För mig så är ofta digital text förknippad med nyheter, sociala medier och så vidare. Och där är ju min inställning att det kommer faktiskt för mycket.

Det gäller att selektera?

Ja, precis. Det gäller att selektera och det gäller, om man har ett visst avstånd till det som dyker upp på skärmen. Till följd av detta och då kan det hända att man faktiskt inte engagerar sig lika djupt i det man läser om det nu blir så att man använder samma objekt dvs. den här paddan till exempel till att läsa för lärandets skull eller för underhållningens skull.

Man blandar ihop den här ytläsningen med djupläsning? Man kan inte riktigt balansera vad som är vad menar du? Vi läser för mycket ytligt på en skärm?

Ja, det blir lätt så. Det är också någonting som den här enkäten som vi gjorde i Danmark visade. Fictionsläsning händer nästan uteslutande på papper, bland dem som vi frågade.

Där fanns det, alltså det var en stor grupp. Vi hade ungefär 270 respondenter där och det finns många som var under 25 som trots att de läser väldigt mycket digitalt nästan alltid väljer tryckta böcker när de ska läsa fiction för nöjes skull. Det tyder på att när man läser, när man vill läsa djupt, när man vill läsa under en längre tid så väljer man faktiskt att stänga av den här digitala världen. Det att det är en del av samma typ av aktivitet. Dvs. man vill ta en paus från allt det där som det digitala står för.

Och hellre sätta sig med boken i knät i en soffa eller något?

Ja, precis.

Trailer:

Bakom bokhyllan, allt utom boktips.

Jaschar Bigonah:

Men jag tänker på det här med det taktila. Alltså, jag tror att när det kommer till mitt lärande så lär jag mig bättre när jag får använda fler sinnen. Och då kan man ju tänka direkt att en poäng med en fysisk bok som väger någonting och som man håller i handen och som man bläddrar i händerna, allt det här gör ju att jag kan använda mer av mig själv när jag ska lära mig. Jag har provat, på dataskärmen kan man göra ganska mycket nu för tiden.

Stryka under och liksom göra markeringar, men det är inte samma känsla och det tror jag kanske delvis då för att jag inte har en vana av det, men också för att det faktiskt är så att. Alltså jag tänker jämföra mig med en 15 åring så... Det som är samma för oss alla egentligen det är att vi använder mindre av våra sinnen av våra kroppar när vi hanterar digitala resurser. Det tror jag är svårt att komma ifrån. Där tror jag boken har en klar fördel.

Det sätter sig bättre hos mig när jag använder mer av mig själv när jag försöker lära mig någonting.

Liksom om jag klickar på en skärm med pekfingret, det är inte så mycket, men om jag vrider och vänder på mitt anteckningsblock och flyttar runt och använder olika pennor och färger. Alltså det händer mer med mig som person eller individ när jag tar till mig det materialet.

Det tror jag, där är det liksom, det är en skillnad.

Musik

Pgm-ledare:

Den är digitala texten lär knappast försvinna och just nu så pågår ju också en ganska intensiv digitaliseringsprocess av så gott som alla svenska lärutbildningar.

Men för att ta till sig bättre av digitala texter i lärsituationer visar Anezkas läsforskning att vi behöver utveckla nya lässtrategier, studietekniker, i stil med dem som Jaschar har när han läser digitala texter på sin bärbara dator.

För enligt Anezka Kusmicova så handlar det om att vi måste mer aktivt medvetandegöra vad vi håller på med när vi läser digital facklitteratur. Alltså, jobba precis Jaschar. Vara aktiv med den digitala texten att föra fysiska anteckningar på separat papper.

Anezka Kusmicova:

Framför allt när man läser för lärandets skull så ska man använda så mycket papper så möjligt.

Det som påverkas mest när man läser digitalt, det är det som heter metakognition. Dvs. ens medvetenhet om vad du gör så man håller på med faktiskt, att ens kontroll över tankeprocessen. Det är det som blir litteraturen har pekat, mest påverkat.

Så att man får väl på något vis hitta andra sätt att stödja den här yttre medvetenheten än det materiella substratet och då kan det faktiskt vara så att man behöver skriva mer när man pluggar från en digital bok än när man pluggar från en tryckt bok.

För att helt enkelt koppla in händerna. För att koppla in hela kroppen.

Bli mer aktiv helt enkelt?

Mer aktiv, precis, och annotera texten mer. Generera nyckelord till det man läser och på något vis hela tiden, med mycket kortare mellanrum, påminna själv om vad det är man håller på med.

Definiera studiesituationen för sig med yttre markörer. Till exempel jag sitter på en viss plats och på den platsen så gör jag ingenting annat än pluggar.

Jag sitter på ett visst sätt och jag väljer en viss typ av belysning osv. Man får på något vis kompensera för den här bristen av yttre markörer som man tidigare hade med den här tryckta boken som tydligt signalerar för en det är här en lärobok.

Nu har jag liksom ett pappersblock framför mig, nu ska jag göra anteckningar. Man ska helst försöka på något vis kombinera e-boken med att skriva för hand, faktiskt. Hur konstigt det nu än låter och hur knepigt det kan vara i nuläget att göra så. För att skriva för hand är ju väldigt viktigt för lärande i stort.

Musik

Anezka Kusmicova:

Det är svårt att komma med tips men att jobba med papper så mycket som man kan trots att trots själva boken är digital. Dvs. att ha flashcards med nyckelord och verkligen externalisera sitt lärande i rummet där man sitter och pluggar, om man pluggar i privata rum och så vidare.

Musik

Pgm-ledare:

I vårt tolfte avsnitt av Bakom bokhyllan har vi mött studenten Jaschar Bigonah och läsforskaren Anezka Kusmicova vid Stockholms universitet.

Ett nytt avsnitt av Bakom bokhyllan hör du om två veckor igen och vi som producerade det här programmet är jag Urban Göransson, Karl Edqvist och Julia Milder.

Musiken som spelades i det här avsnittet är licensierad under Creative Commons och programsignaturen Die Zeit-ung är komponerad av Stefan Levin.

All musikinformation hittar på universitetsbibliotekets webb, su.se/biblioteket

Där du också har möjlighet att kontakta Bakom bokhyllan. Gör det!